

MACESS: europski magistarski studij za socijalne profesije

Sue Lawrence

University of North London
London, UK

Stručni članak

UDK: 364.6:378(4)
Primljeno: srpanj 2000.

Nol Reverda

Hogeschool Maastricht
Maastricht, Nizozemska

Erazmus program, kojega financira Europska unija, pružio je mogućnost i poticaj razvoju različitih predmeta, tečajeva i programa "europske" prirode. U ovom članku autori opisuju kako je europska mreža za socijalne profesije konstruirala program koji je postao "europskim" u različitim oblicima, i to od razvoja, oblika i strukture, pa sve do načina procjene. Koordinacija i upravljanje programom te odabir predavača i studenata tako su organizirani da predstavljaju različite regije Europe. Program je postigao zavidan status tijekom proteklih sedam godina, a provodi se pod pokroviteljstvom g. Waltera Schwimmera, glavnog tajnika Vijeća Europe.

U drugom se dijelu članka procjenjuju rezultati programa te se prezentiraju podaci o broju studenata, njihovim postignućima, te zemljama iz kojih dolaze. Predstavljeno je i istraživanje što je provedeno među završenim studentima, a koje je pokazalo utjecaj programa na studentske karijere. Konačno, iznose se i neke kritičke opaske o pitanjima koja ostaju predmetom zabrinutosti – financiranje studenata na takvim programima te priznavanje "europskih" diploma.

Ključne riječi: postdiplomski stupanj, socijalne profesije, europska dimenzija.

UVOD

MACESS (*The MA Comparative European Social Studies*), kojega je po prvi put odobrio University of North London 1994. godine, provodi i organizira Hogeschool Maastricht. Program je dizajniran u suradnji s mrežom od 28 visokoškolskih obrazovnih institucija za socijalne profesije iz cijele Europe. Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu čini dio te mreže.

Glavni akademski fokus MACESS-a jest komparacija i analiza rada socijalnih profesija i pripadajućih politika u različitim europskim zemljama. Osim toga, studij socijalnih pitanja te razmjena znanja i iskustva povezani su s najrelevantnijim europskim raspravama: stvaranje zajedničkog tržišta EU, promocija demokracije i ljudskih prava u okviru Vijeća Europe te dijalog Istoka i Zapada Europe. Pitanja socijalne uključenosti i isključenosti čine samu bit interesa studija.

Ukratko, uključivanje tzv. "europske dimenzije" u stvaranju i implementaciji socijalne prakse i politike ključni je interes MACESS-a. Razvoj komparativnih metodologija te sakupljanje i širenje informacija o "socijalnoj Europi" jest logična posljedica takvog fokusiranja. U tome MACESS osigurava forum za raspravu o trendovima i pitanjima što se rađaju iz teorije i prakse koja postoji u cijeloj Europi.

POČECI STUDIJA

Projekt Erazmus-mreže (ICP 2055/14) započeo je 1991. godine u suradnji sa šest institucija iz Belgije, Francuske, Njemačke i Ujedinjenog Kraljevstva, a koordinirao ga je Hogeschool Maastricht iz Nizozemske. U prvim godinama suradnje predavači su razmjenjivali ideje i informacije o strukturi socijalnih profesija u svojim zemljama, različitim sustavima visokog obrazovanja, strukturi i sadržaju predmeta što ih predaju, te oblicima studentske su-

pervizije. Ova međukulturna razmjena i suradnja započela je s ciljem promocije i podrške studentskoj mobilnosti upravo iz onih institucija koje su bile privržene idealima, filozofiji i ciljevima što ujedinjenije Europe (Reverda, 1996.:239).

Kulturna i profesionalna različitost kao i nova iskustva i znanja što su ih postigli studenti koji su participirali u početnim programima razmjene, pokazali su koordinativnoj grupi Erazmus-mreže da postoje i daljnje mogućnosti koje još treba istražiti. Prihvaćeno je i nekoliko mjera koje su trebale olakšati taj proces: uvedeno je dodatno vrijeme na sastancima mreže za predstavnike koji su izlagali glavne osobine svojih institucija, te obrazovnih i stručnih programa za socijalne profesije što ih nude te institucije; lokacije tih sastanaka mijenjale su se kako bi članovi mreže mogli posjetiti što više institucija; članovi su ohrabrivani time što, kad god je to bilo moguće, mogu posjećivati svoje studente koji su u okviru programa razmjene obavljali praksu u različitim agencijama, kako bi iz prve ruke naučili što više o agencijama dotične zemlje; organizirani su i dodatni društveni programi, kako bi se za vrijeme dvodnevni sastanaka mreže razvijala kulturna suradnja i razmjena iskustava, a sve u cilju izgradnje povjerenja unutar mreže.

Na osnovi ovih zajedničkih iskustava, članovi grupe su počeli bolje razumijevati značenje i utjecaj različitih stilova, struktura, ideologija i povijesti na socijalne profesije u uključenim zemljama. Unutar tog konteksta, članovi su grupe bili voljni vršiti istraživanja tamo gdje postoje ili se mogu razviti područja od zajedničkog interesa, kako bi i dalje dijelili svoja iskustva, u svoj njihovoj sličnosti i njihovoj različitosti. Razvoj grupe je pokazao da zajedničko polje djelovanja leži u privrženosti razvoju europske dimenzije socijalnih profesija, i to usprkos činjenici da su one strukturirane različito unutar različitih zemalja. Unutar toga zajedništva članovi grupe procijenili su da interkulturalna perspektiva može poboljšati razumijevanje socijalnih problema.

USTROJ I SADRŽAJ STUDIJA

Primjena ovakvog pristupa učenju unutar strukturiranoga i koherentnog programa bio je sljedeći korak grupe. Pretpostavljalo se da studenti moraju već imati postignutu osnovicu u odgovarajućem akademskom i profesional-

nom polju, a potom i da imaju poticaj za post-diplomskim stupnjem studija, kako bi se maksimalizirale mogućnosti takvog programa.

Izvorno studij je (1994. godine) činilo šest obveznih predmeta: Uvod u europske institucije, Komparativna društvena istraživanja, Komparativna socijalna politika, Praksa socijalnih profesija u Europi, Razvoj međunarodnih mreža suradnje te Upravljanje promjenama u organizacijama. Završno su studenti trebali napisati magistarski rad. Plan rada bio je tako strukturiran da se svaki od ovih šest predmeta učio u dva turnusa, jesenskom te proljetnom. Nakon svake nastavne faze slijedio je tjedan namijenjen osobnom studiju.

Na osnovi evaluacije što su je proveli voditeljski tim te studenti prvih dviju godina, uvidjelo se da određena područja zaslužuju osobitu pozornost te da se moraju razviti u nove predmete. Stoga su od godine 1996./1997. uvedena tri nova predmeta: Marginalizacija i socijalna isključenost u Europi, Politička filozofija socijalnoga te Europsko socijalno pravo. Uvođenje ovih triju novih predmeta omogućilo je voditeljima studija da još jednom pregledaju i restrukturiraju program. Četiri izvorna predmeta preimenovana su i postali su ključni programi za sve studente, osiguravajući kontekst europskih i komparativnih aspekata prakse i politike socijalnih profesija. Studenti su potom mogli izabrati dva od preostalih pet predmeta (dva izvorna i tri nova) u tom novom izbornom programu, čime su dobili mogućnost studiranja onoga što je shodno području njihova interesa i temi magistarske radnje.

Kako bi se ove promjene mogle izvesti, a i zbog rješenja problema studiranja u dva odvojena turnusa, reorganiziran je i plan rada. Sadašnji plan rada predviđa učenje četiriju obveznih predmeta u dvije faze tijekom jesenskog turnusa, a izbornih predmeta u dvije etape u siječnju i veljači u trajanju od po sedam dana. Od ožujka studenti provode istraživanje za svoj završni rad, a rad mora biti gotov do kolovoza.

Program sada izgleda ovako:

1. Obvezni su predmeti:

– Uvod u europske institucije i politiku: daje mogućnost studentima na "europskom" programu da steknu znanje i razumijevanje najvažnijih institucija, ugovora i politika u Europi;

– Komparativna socijalna politika: opskrbljuje studente znanjem o teorijama, raspravama te novim metodologijama za usporedbu i kritičku analizu konteksta socijalne politike, a unutar čega je pozicionirana i europska praksa socijalnih profesija;

– Komparativna društvena istraživanja: daje studentima mogućnost studija komparativnih istraživačkih metodologija, zasnovanima na različitim znanstvenim tradicijama i metodologijama, a koje oni moraju znati primijeniti u istraživanju za svoju magistarsku radnju;

– Praksa socijalnih profesija u Europi: omogućuje studentima istraživanje teorija i metoda, shvaćanja i trendova u praksi različitih područja Europe.

2. Izborni su predmeti:

– Upravljanje promjenama u europskom kontekstu: olakšava studentima razumijevanje upravljanja promjenama, jer je unutar konteksta mijenjajuće Europe vrlo dinamičan prostor unutar kojega su situirane socijalne profesije;

– Razvoj europskih mreža suradnje i međukulturne teorije: omogućuje studentima konceptualizaciju kompleksnosti veza i razvoja u nacionalnom, međunacionalnom i internacionalnom radu. Međukulturna teorija predstavlja integralan dio ovoga predmeta;

– Marginalizacija i socijalna isključenost u Europi: omogućuje studentima produbljeniji studij načina na koji se problemi, poput rasizma, diskriminacije i ugnjetavanja, razumiju, izražavaju i rješavaju u Europi;

– Europska socijalna politika i politička filozofija: omogućuje studentima da prodube svoje teorijsko znanje o pretpostavkama i teorijskim okvirima socijalne politike i prakse u Europi;

– Europsko socijalno pravo: omogućuje studentima studij utjecaja europskoga pravosudnog sustava na praksu socijalnih profesija.

3. Magistarska radnja:

– Daje studentima mogućnost da napišu studiju od dvadeset tisuća riječi, zasnovanu na komparativnom istraživanju i koje mora sadržavati europsku dimenziju. Komparativni element zahtijeva od studenata da izaberu zemlju koja nije njihova, ili da izaberu europske institucije u kojima će provesti svoja istraživanja, a fokus interesa mora biti relevantan za socijalne profesije. Europski element ovisi o predmetu istraživanja, ali se mora

istražiti utjecaj i relevantnost europskih ugovora, politika ili institucija na odabrani predmet u zemlji koja se promatra. U prvoj godini ovoga studija studenti su mogli napisati svoj rad ili na engleskom jeziku ili na svom vlastitom jeziku, sa sažetkom na engleskom jeziku. Međutim, zbog problema procjene i osiguranja kvalitete, te na osnovi povratnih informacija od studenata koji su učili engleski tijekom šest mjeseci, studenti su sljedećih godina morali pisati svoj rad na engleskom jeziku.

Voditeljski tim studija čine direktori studija (Nol Reverda, Hogeschool Maastricht i Sue Lawrence, University of North London), voditelji svih devet predmeta, te savjetnik iz Vijeća Europe. Voditeljski se tim trenutno sastaje dva puta godišnje, kako bi procjenjivao razvoj programa studija te kako bi participirao u programu permanentnog obrazovanja (primjer posebnih radionica, seminari usmjereni na određene probleme i sl.). Kolege koje posjeduju određena znanja pozivaju se kako bi održali predavanja kao gosti unutar određenih predmeta, te tako obogatili predavanja znanjima, iskustvom i različitim perspektivama iz cijele Europe.

VALIDACIJA

Opisani program rada rezultat je procesa dizajniranja i evaluacije programa, a započeo je njegovim odobrenjem. Na samom je početku radni tim došao do zaključka da neki postojeći nacionalni okviri, strukture i zakonodavstva unutar sustava visokog obrazovanja ne pridonose ovakvom pothvatu, jer institucije koje obrazuju socijalne profesije u Belgiji, Njemačkoj i Nizozemskoj ne mogu ponuditi programe na postdiplomskoj razini (CE, 1995.). Grupa je stoga radila na razvijanju novih struktura unutar kojih se paneuropski postdiplomski program može razviti, te je odlučila da to učini izvan nacionalnih sustava unutar kojih je pozicionirano obrazovanje socijalnih profesija.

Kada su razmatrani menadžment i validacija programa, pronađeno je i rješenje. Kao mjesto potpisivanja Europskog ugovora, Maastricht se činio prikladnim i geografski i simbolički, dok je nizozemski sustav pružao fleksibilnost i dovoljne resurse za razvoj i provođenje takvoga programa. Izvorna sugestija da razvoj programa mora biti rezultat aktivnosti mreže, došla je iz Hogeschool Maastricht, koji je bio

koordinator Erasmus-mreže. Stoga je izbor "doma" programa bio sasvim jasan. Mogućnost da se program odvija u različitim mjestima odbačena je kao kompleksna za provodjenje i upravljanje, te preskupa za studente i nastavnike. Magistarski program nije mogao biti odobren unutar konteksta Hogeschoolen, institucija visokoga profesionalnog obrazovanja odgovornih za obrazovanje i praksu socijalnih profesija u Nizozemskoj (Van Der Laan & Ploem, 1998.). Međutim, veća je fleksibilnost pronađena unutar britanskog sustava obrazovanja socijalnih profesija, smještenih ponajviše unutar sveučilišta, s iskustvima procjenjivanja i provođenja prekomorskih programa. University of North London, kao partner u tom timu, izabran je između britanskih sveučilišta voljnih da procijene program zbog svojeg jasnoga, opsežnog i razvijenog sustava validacije i osiguranja kvalitete. Ova je odluka donesena u prosincu 1993. godine, a stupila je na snagu u rujnu 1994., što znači da je u kratkom vremenu trebalo učiniti mnogo toga.

Tijekom proljeća 1994. godine programski tim je započeo s raspravom o sadržaju i strukturi studija, te sa sakupljanjem dokumenata potrebnih za validaciju: filozofija i praksa međukulturnog učenja; pragmatičnost dovođenja gostiju-predavača u Maastricht iz cijele Europe, a unutar okvira plana rada; regrutiranje i selekcija studenata; selekcija prikladnih instrumenata procjene; i, naravno, jezik. Razmatranje problema jezika programa bio je izazov, jer su se svi članovi programskog tima složili da je znanje još jednoga europskog jezika bitno studentima za solidnije razumijevanje drugih europskih kultura. Programski se tim na kraju složio da predavanja trebaju biti na engleskom jeziku, te da svi studenti trebaju biti sposobni studirati na postdiplomskoj razini na engleskom jeziku, ali da moraju znati još jedan europski jezik (što znači da studenti iz UK moraju znati još jedan europski jezik kako bi mogli izvesti svoje istraživanje u drugoj zemlji, a time i djelomično ograničiti svoju lingvističku prednost). Posljedica ove jezične odluke imala je značajan utjecaj na resurse i upravljanje studijem: primjerice, predavači i studenti moraju dovoljno dobro vladati engleskim jezikom, inače bi moralo biti osigurano simultano prevođenje; jezično testiranje i dodatna poduka studentima moraju se obaviti prije upisa na studij, kao i u samoj Hogeschool Maastricht;

knjižnica mora imati primjerenu količinu knjiga i časopisa na engleskom jeziku; svi standardni informacijski sustavi u Hogeschool Maastricht moraju biti prevedeni na engleski za MACESS – program. Međutim, unutar studija izbor jezika je uvijek bio razumijevan kao komunikacijsko oruđe, a ne kao izraz anglosaksonske kulture. Ipak, voditeljski tim očito treba stalno procjenjivati utjecaj uporabe engleskog jezika, kako bi se osiguralo da bilo kakva lingvistička prednost u tom području, bude uravnotežena različitošću kultura i akademskih tradicija koje postoje u cijeloj Europi. U procjeni ovoga vrlo osjetljivog aspekta programa voditeljskom timu pomažu studenti, upravo s ciljem uravnoteženoga pogleda na ovo pitanje.

U lipnju 1994. godine University of North London odobrio je MACESS na šest godina. Programski direktor, koji predstavlja ovo Sveučilište, odgovoran je za pitanja kvalitete i komunikacije te predstavlja Sveučilište u Maastrichtu. U srpnju 2000. godine program je ponovno ocjenjivan, te ga je University of North London odobrio na sljedećih šest godina.

KOORDINACIJA I UPRAVLJANJE MACESS-PROGRAMOM

Programskog direktora izabrao je Hogeschool Maastricht u svrhu operacionalizacije i vođenja programa, u suradnji s programskim direktorom s University of North London. Zbog europske prirode MACESS-programa, pojavili su se neki specifični zadaci u području upravljanja.

Mreža

Maastricht Erasmus mreža, koja je ocijenjena primjerom "ekspanzivne mreže" (Seibel & Lorenz, 1998.:136), i dalje je važan element strukture MACESS-programa. Takve mreže predstavljaju različitost obrazovanja socijalnih profesija koje postoje u Europi (socijalni rad, socijalna pedagogija, socijalni rad s mladima i u zajednici, socijalno obrazovanje, itd.). Godine 1991. mreža je započela sa šest partnera iz pet zemalja, te se proširila na 14 partnera iz 10 zemalja 1995. godine (Seibel & Lorenz, 1998.: 140). Trenutno (2000.) postoji 28 partnera iz 20 zemalja. Ekspanzija je centrirana oko MACESS-a, jer mreža čini izvor predavača i

studenata. Članovi mreže i dalje se sastaju dva puta godišnje.

Regrutiranje i selekcija predavača

Sve predmete programa vode voditelji koji su izabrani na osnovi svoga znanja i organizacijskih sposobnosti. Voditelji predstavljaju različite dijelove Europe, i imaju odgovornost za selekciju gostiju-predavača s odgovarajućim znanjem iz cijele Europe, čime se jamči različitost tradicija i perspektiva socijalnih profesija, a koje postoje u zemljama koje participiraju u MACESS-u.

Utjecaj na instituciju-domaćina

Činjenica da je MACESS-program lociran u Hogeschool Maastricht zahtijevala je različite promjene u ovoj instituciji. Primjerice, njezino je osoblje na svim razinama moralo biti svjesno toga te se prilagoditi novim dolascima predavača i studenata, moralo je znati djelovati na različitim akademskim razinama, komunicirati na stranom jeziku, te biti različita "grupa" u smislu predstavljanja različitih kultura i tradicija. Knjižnica je morala biti popunjena priručnicima na engleskom jeziku, kao i knjigama i časopisima što obrađuju rad socijalnih profesija u različitim dijelovima Europe. Engleska verzija bibliotečnog kataloga bila je i trenutni i stalni prioritet.

Proces procjene

S obzirom na različite tradicije i prakse kojima su studenti izloženi, ovo je pitanje uvijek bio izazov MACESS programa. To je vidljivo već iz prakse u jednoj zemlji ili regiji, jer različite institucije imaju svoje vlastite metode pristupa procjeni. Kada se to proširi na 30 studenata, 9 voditelja, 35 ocjenjivača iz najmanje 20 različitih zemalja, očekivanja i pretpostavke mogu dovesti do velike zbrke. Kombinacija zahtjeva što postoje na University of North London i Hogeschool Maastricht dovela je do pravila koji su primijenjena u MACESS programu. Ova dva seta pravila odnose se na velik krug pitanja, a što ima utjecaj na različitost akademskih tradicija koje su predstavljene unutar MACESS programa. Jedan primjer takve regulacije jest da Sveučilište zahtijeva dvostruko ocjenjivanje na postdiplomskoj razini. Stoga, kad god je to moguće, programski koordinatori traže dva ocjenjivača koja pred-

stavljaju različite regije ili tradicije, kako studenti ne bi bili u nepovoljnom položaju zbog kulturnih razloga. Ova se pitanja raspravljaju na godišnjem sastanku ocjenjivačke grupe koju čine MACESS-voditelji, voditelji predmeta, te vanjski ocjenjivači koje izabire Sveučilište, a kako bi se osigurali akademski standardi i *fair play* unutar konteksta takvih različitosti.

Evaluacija programa

Kako bi se osigurala koherentnost i kompatibilnost unutar programa, a zbog geografske, kulturne i akademske različitosti voditeljskog tima, tim se sastaje dva puta godišnje. Zadatak mu je da razmatra i procjenjuje izvođenje programa, rezultate i povratne informacije studenata o programu, te da planira pripremu sljedeće faze studija. Voditelji predmeta i studentski predstavnici podnose godišnja izvješća voditeljskom timu. Izvješća su zasnovana na kriteriju razvoja programa a što, zajedno s izvješćima vanjskih ocjenjivača i procjenjivačkog tima, predstavlja osnovicu valorizacije kvalitete studija, koju konačno procjenjuje University of North London, te osigurava nužne informacije za konstantno unapređivanje programa.

IZBOR STUDENATA I POSTIGNUĆA STUDIJA

Kriteriji upisa na MACESS-u jesu diploma te profesionalna kvalifikacija za socijalne profesije u odnosnoj zemlji. Gdje ne postoji takva profesionalna kvalifikacija, zahtijeva se iskustvo u odgovarajućem području rada. Studenti, pak, moraju pokazati sposobnost vladanja engleskim jezikom, što im omogućava studiranje na postdiplomskoj razini.

Studenti se regrutiraju kroz mrežu od 28 Erasmus-partnera. Ti ih stručnjaci intervjuiraju prema prihvaćenoj proceduri, provjeravaju odgovarajuće nacionalne i profesionalne kvalifikacije aplikanata, te predlažu kandidate. Premda egzistira različitost u dužini i trajanju profesionalnog obrazovanja, strukturalna prihvaćenost i respekt prema tim različitostima doživljava se kao pozitivan, obogaćujući doprinos europskoj naravi studija. Razlike u dobi, spolu, etničkoj pripadnosti, iskustvu i akademskim disciplinama čine osnovicu na kojoj se temelji rasprava o naravi europske dimenzije socijalnih profesija. Hogeschool Maastricht do-

datno provjerava svakoga kandidata putem testa engleskog jezika. Posebna grupa iz Maastrichta i North Londona provodi konačnu selekciju, s ciljem postizanja različite ali uravnotežene grupe s obzirom na dob, spol, etničku pripadnost i profesionalno iskustvo. O tome svjedoči tablica 1.

Različitost studentske grupe ne pokazuju samo dobna i spolna struktura, već i broj zemalja iz kojih su došli. Tablica 2 daje pregled zemalja iz kojih su u proteklih 6 godina dolazili studenti (N = 144).

Trenutno ima 110 studenata koji su završili MACESS-program, a najveći dio njih je član *alumni* udruženja, Cessneta. Kako bi se zabilježili rezultati onih koji su završili program, 1998. godine poslan je upitnik svim bivšim studentima, a preliminarna analiza prvih 26 povratnih odgovora pokazala je neke vrlo interesantne informacije. Radi mjerenja zadovoljstva programom, bivše se studente pitalo bi li opet aplicirali za MACESS-program. Odgovorilo ih je 88% (22) vrlo ohrabrujućim – “da”.

Prvo zaposlenje nakon MACESS-a analizirano je uporabom različitih indikatora, unutar kojih su “razina rada” i “međunarodna dimenzija vašega rada” bili najvažniji u tom kontekstu. Odgovori pokazuju da je 29% (8) bilo u nekom obliku praktičkog rada (najviše studenti bez prethodnog profesionalnoga iskustva); 38% (10) opisalo je svoju poziciju kao “srednjih menadžera”; 13% (3) bili su na višim menadžerskim pozicijama; 20% (5) bili su na “drugim” mjestima, definiranim kao onima izvan područja socijalnih profesija, primjerice istraživači, nastavnici, stariji savjetnici, novinari.

Gotovo polovica anketiranih izvijestila je o međunarodnoj dimenziji svoga rada (47%). Kad se kombinira ova informacija s tipom posla, nitko od onih koji rade u praksi nema međunarodnu dimenziju u svom radu: 55% srednjih i 69% starijih menadžera obavlja dio posla na međunarodnoj razini, a 85% onih koji rade na “drugim” poslovima izjavljuje da njihov posao ima i međunarodnu dimenziju. Ovi podaci nisu iznenađujući i pokazuju da će oso-

Tablica 1.

Broj studenata te njihova dobna i spolna struktura od 1994. do 2000. godine

	1994./95.	1995./96.	1996./97.	1997./98.	1998./99.	1999./00.
Broj studenata	19	21	30	28	23	23
Broj magistriranih	19	20	28	18	25*	–
Spol						
– muški	7	7	4	4	5	9
– ženski	12	14	26	24	18	14
Dob						
– 20–29	15	13	21	18	13	14
– 30–39	3	4	4	8	4	5
– 40–49	1	3	5	2	5	4
– 50 i više		1			1	

* Neki su studenti godine 1997./98. odgodili podnošenje svoje magistrarske radnje za jednu godinu.

Tablica 2.

Broj studenata iz određenih zemalja

Albanija	1	Finska	7	Nizozemska	24
Australija	1	Njemačka	25	Norveška	19
Austrija	2	Grčka	2	Portugal	2
Belgija	16	Mađarska	15	Španjolska	4
Bugarska	1	Island	1	Švedska	1
Hrvatska	1	Irska	1	Uganda	1
Danska	11	Italija	2	UK	7

be na višim pozicijama više raditi i na međunarodnoj razini, kao i oni koji rade na poslovima kategoriziranim kao "drugi" – mjesta koja se uvijek izabiru zbog međunarodnih mogućnosti što ih ona nude. Može se, međutim, predvidjeti da će osobe koje su završile studij kao što je MACESS, više htjeti raditi u međunarodnom kontekstu, te je ohrabrujuće vidjeti da je gotovo polovica njih uspjela uporabiti znanje i iskustvo koje su stekli na tom studiju.

NEKE KRITIČKE OPASKE: FINANCIRANJE I PRIZNAVANJE STUDIJA

Školarina za jednogodišnji studij, tzv. punoga radnog vremena, iznosi 5150 NLG (2000./2001.), uz životne troškove koje treba dodati ovom iznosu. Premda ovaj iznos izgleda povoljan u usporedbi s drugim postdiplomskim studijima, pitanje financiranja je problematično za neke aplikante, te je rezultiralo nejednakom geografskom distribucijom MACESS-studenata, što odražava mogućnosti financiranja u nekim zemljama ili kroz određene institucije.

Za neke studente iz partnerskih institucija unutar studijske mreže, postoji mogućnost financiranja kroz Socrates-program, premda se u proteklih pet godina iznos sredstava i tu smanjio, tako da financiranje iz tog izvora pokriva samo manji dio školarine i životnih troškova. Trogodišnji Tempus program omogućio je potpuno financiranje četvorici studenata iz Mađarske svake godine od 1995. do 1997. Ovaj je projekt sada završio, a kolege iz Budimpešte su pronašle alternativne mogućnosti financiranja. Studenti iz nekih zemalja (poput Norveške i Danske) dobili su državne stipendije za pokrivanje troškova, dok su neki drugi dobili stipendije od svojih poslodavaca. Mnogi od studenata koji dolaze iz regije oko Maastrichta (uključujući mjesta u Njemačkoj i Belgiji) u svojim su ranim tridesetim godinama, te predstavljaju dobru grupu koja želi studirati za svoju profesionalnu diplomu (što počinje sa 18 godina), a koju još financijski pomažu roditelji. Sve zemlje dosada spomenute bile su i više nego dobro predstavljene. Malen je broj studenata iz UK (ukupno 7), djelomično zbog dobrih ili drugih domaćih obveza, a djelomično i zbog financijskih ograničenja. Voditeljski tim i mreža nastavljaju svoja traganja u osiguranju financiranja budućih studenata, a studenti se ohrabruju da pronalaze financijske mogućnosti u svojim zemljama kroz različite oblike školarina i potpora.

Priznanje MACESS-a jest daljnje pitanje. MACESS program provodi se pod pokroviteljstvom Waltera Schwimera, glavnog tajnika Vijeća Europe. University of North London odobrio ga je te je stoga, kao magistarski stupanj, priznat u UK, s odgovarajućim značenjem u međunarodnom kontekstu. To je za neke završene studente MACESS-a dovoljno, kada se koriste ovom diplomom u traženju posla ili za pohađanje daljnjih akademskih programa. No neki su studenti morali osigurati dodatne informacije o sadržaju programa, kako bi im stupanj bio priznat (primjer Danske). Od voditeljskog je tima također bilo traženo dostavljanje detaljnih informacija kako bi studij dobio nacionalno priznanje (primjer Norveške), ili su morali dodatno surađivati s partnerskim institucijama u kojima međunarodne diplome ne mogu dobiti domaće odobrenje već samo djelomično priznanje (primjer SAD-a). Stoga je prihvaćen pragmatičan pristup priznavanju diploma, s time da Hogeschool Maastricht i University of North London promptno odgovaraju na svaki zahtjev za dodatnim informacijama upućen od strane studenata, institucija ili nacionalnih tijela koja provode postupak nostrifikacije. Problem nepostojanja zajedničkog procesa priznavanja diploma bio je priznat kao postojeći problem od samog početka MACESS-programa, a studenti su upoznati s tim problemom. Jasan međunarodni proces priznavanja bio bi zaista koristan međunarodnim programima, kao što je MACESS. Tzv. "Bolonjska deklaracija" je obavezujuća inicijativa u tom pogledu.

ZAKLJUČAK

Od svojih početaka u rujnu 1994. godine MACESS se dokazao kao dinamičan program. Implementacija različitih sustava nadgledanja i evaluacije jamčila je kontinuirano poboljšanje kvalitete sadržaja i načina izvođenja programa. MACESS inkorporira širok raspon nacionalnih, kulturnih, akademskih i lingvističkih tradicija: heterogenost je jedna od njegovih ključnih karakteristika. Statistika koja govori o sastavu studentskih grupa, uključivanje oko 100 (gostiju) predavača i supervizora najbolja je potvrda tome. Dapače, postignuta je stabilnost programskog sadržaja te strukture i organizacije programa. Popunjeni anketni upitnici bivših studenata pokazali su da je karijera svakoga od njih nakon završavanja MACESS-a bitno unaprijeđena.

Prestiž studija znatno je porastao tijekom posljednjih pet godina. Europske institucije su ga prepoznale kao relevantan program zbog doprinosa "socijalnim pitanjima" Europe. Mreža studija se i dalje razvija te su koledži i sveučilišta raznih zemalja voljni pristupiti mreži, te doprinijeti budućem razvoju njezina programa.

Ekonomске, geografske i političke promjene u Europi imaju velike posljedice na stanovništvo i socijalne sustave. Dok mnogi Europljani osjećaju pozitivne posljedice toga, konzekvence marginalizacije i socijalne isključenosti pojačano utječu na socijalne profesije. Istodobno, neovisno o rastućem jazu između onih koji su uključeni i onih koji su isključeni iz koristi što je nosi europsko građanstvo, "soci-

jalna Europa" i dalje zadržava relativno nisku poziciju na europskoj političkoj agendi.

Socijalne profesije nastavljaju s raspravama unutar tog konteksta, s ciljem traženja efikasnih metoda utjecaja na politički proces te razvoj inovativnih rješenja na praktičnoj razini za probleme isključenosti. Obrazovanje može igrati snažnu ulogu unutar tog procesa na europskoj razini. Kako bi se postigao taj cilj, autori se nadaju da MACESS-program, koji predstavlja model po kojemu različitost može biti iskorištena u strukturi i sadržaju programa, te opskrbljuje nove generacije "europskih" socijalnih profesija sa znanjem, vještinama i vrijednostima što ih zahtijeva takav zadatak.

(Daljnje informacije o MACESS programu moguće je pronaći na web stranici <http://www.maccess.nl>)

LITERATURA

- Bradley, G., Firth, R. (1998.) Translating the European Dimension into Training, *Social Work in Europe*, Vol. 5(1).
- Council of Europe (1994.) *The initial and further training of social workers taking into account their changing role*. Steering Committee on Social Policy Research Report.
- Reverda, N. (1998.) Joint European Courses and ECTS, in: Seibel, F., Lorenz, W. (eds.) *Social Professions for a Social Europe*. Frankfurt:

IKO-Verlag für Interkulturelle Kommunikation.

Seibel, F., Lorenz, W. (1998.) (eds.) *Social Professions for a Social Europe*. Frankfurt: IKO-Verlag für Interkulturelle Kommunikation.

Van Der Laan, G., Ploem, R. (1998.) Social Work in the Netherlands, in: Shardlow, S., Payne, M. (eds.) *Contemporary Issues in Social Work: Western Europe*. Ashgate.

Summary

THE MA COMPARATIVE EUROPEAN SOCIAL STUDIES: A EUROPEAN MASTER DEGREE FOR THE SOCIAL PROFESSIONS

Sue Lawrence and Nol Reverda

The Erasmus programme funded by the European Union has provided the opportunity and impetus for the development of many modules, courses and programmes of a "European" nature. In this article, the authors describe how an Erasmus network for the Social Professions constructed a programme to become "European" in every aspect, from its development, design and structure to its validation arrangements. The co-ordination and management of the programme is also organised to be representative of the different regions of Europe, as is the recruitment of lectures and students. The programme has achieved considerable status during the past seven years and is "Under the auspices of Mr Walter Schwimmer, Secretary General of the Council of Europe".

In the second part of this article, the outcomes of the programme are evaluated, with details of student numbers, awards and country of origin. A survey of alumni is presented which demonstrates the impact of the course on student careers. Finally, some critical remarks are offered on issues that remain of concern – funding for students on such programmes, and the recognition of "European" awards.

Key words: master degree, social professions, European dimension.

S engleskoga preveo Siniša Zrinščak